

Kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen liittyvät lainsäädännön tarkistustarpeet SM:n hallinnonalalla

Helsinki 21.4.2016
Tapio Puurunen

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Yleistä

- Sisäministeriö on tarkistanut oman hallinnonalansa lainsäädäntöä osana kokonaispakettia. Esitysluonnos on valmisteltu yhteistyössä UM:n ja PLM:n kanssa.
- Lausuntokierros on päättynyt. Esitys annetaan eduskunnalle toukokuun aikana.
- Muutoksia ehdotetaan poliisitoimen, rajavartiotoimen ja pelastustoimen lainsäädäntöön.
- Kyse on laajasta esityksestä, jossa paljon yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavia säännösehdotuksia. Koskee sekä avun antamista että avun vastaanottamista.

Yleistä

- Tarkistusehdotukset koskevat pääosin kolmea kokonaisuutta:
- 1. päätöksentekomenettelyt: alainen hallinto – ministeriö – VN
- 2. Suomen viranomaisten tuki toisilleen kansainvälisen avun tilanteissa
- 3. SM:n hallinnonalan ja vieraan valtion virkamiesten oikeudet ja velvollisuudet kansainvälisen avun tilanteissa (mm. toimivaltuudet, voimankäyttövälineet, voimakeinojen käyttö, siviili- ja rikosoikeudellinen vastuu)

Poliisitoiminta

- Pääsääntöisesti lainsäädäntö on jo nyt kunnossa
- Poliisi voi osallistua operatiiviseen yhteistyöhön jo nyt (esim. Prüm, yhteiset tutkintaryhmät, uhrien tunnistaminen)
- Nyt on hyvä tilaisuus tarkentaa ja täsmentää ja koota lainsäädäntöä yhteen

Poliisille annettava tuki kv.tilanteissa

- Nykyiset virka-apusäännökset kattavat pääsääntöisesti vain Suomen alueen
- Poliisilakiin uutta sääntelyä toisen viranomaisen tuesta poliisille kansainvälisessä avunantotilanteessa
  - tukea annetaan poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi
  - tuen sisältö vastaa nykytilaa (kalusto, henkilöstö, asiantuntemus), mutta voidaan laajentaa jos esim. PV-lain 12 § sallii voimakeinojen käytön
  - toiminta tapahtuu tehtävän suorittamista johtavan poliisimiehen määräysten ja ohjeiden mukaan
  - päätöksen tuen pyytamisestä tekee SM. Tukea antava viranomainen päättää oman lainsäädäntönsä mukaisesti antaako se tukea.
  - SM voi perustellusta syystä pyytää toista viranomaista antamaan tukea poliisitehtävän suorittamiseksi kv. yhteistyössä suomalaisen poliisimiehen läsnäoloa.

Päätöksenteko

- Tarvitaan päätöksentekosäätelyä (1) Prüm- ja Atlas-tilanteisiin ja (2) kv.yhteistyöhön, mikä ylittää sen mistä on valtioiden välillä sovittu tai erikseen säädetty.
- Molemmissa tapauksissa päätöksenteko porrastettu: Poliisihallitus, Sisäministeriö, valtioneuvoston yleisistunto. Erillislain mukainen tilanne.
- Kiiremenettely mahdollistettu.

Toisen valtion virkamiehen toimivaltuudet

- Toisen jäsenvaltion virkamiehen toimivaltuudet Prüm- ja Atlas-yhteistyössä
  - siirretään Prüm- täytäntöönpanolain pykälät poliisilakiin ja ulotetaan kattamaan myös Atlas-tilanteet
- Toisen valtion virkamiehen toimivaltuudet muussa kv.yhteistyössä
  - säädetään samanlaiset toimivaltuudet kuin Prüm-yhteistyössä, ml. virkapuku, varusteet, siviili- ja rikosoikeudellinen vastuu ja vahingonkorvaus
- Säädetään velvollisuudesta antaa valtakirja

Poliisimiehen toimivaltuudet kv.yhteistyössä

Tilanteen selkiyttämiseksi lisätään

- säännös poliisilakiin siitä, että poliisimiehen toimivaltuuksiin sovelletaan myös toisen valtion alueella sitä, mitä toimivaltuuksista ja niiden käyttämisestä on poliisilaissa tai sen nojalla säädetty. Vastaanottavan valtion lainsäädäntö kuitenkin rajoittaa.
- säännös poliisimiehen siviili- ja rikosoikeudellisesta vastuusta kv.yhteistyössä
- uusi momentti lakiin poliisin hallinnosta

Rajavartiotoiminta

- On todennäköistä, että yhteisvastuulausekkeen (YVL) mukaisessa tilanteessa rajaturvallisuustukea annettaisiin Rajaturvallisuusvirasto Frontexin koordinoimana.
- Toiminta perustuu Frontex-asetukseen ja rajavartiolaissa on säännökset tällaisen tuen saamisesta ja sen antamisesta.

Rajaturvallisuusapu, YVL

- Rajavartiolakia täydennettäisiin niitä YVL-tilanteita varten, joissa Frontex ei koordinoi rajaturvallisuusapua tai koordinoitu apu ei riitä.
- Päätös Suomen pyytämästä tai antamasta rajaturvallisuusavusta YVL-tilanteessa tehtäisiin erillislain mukaan. Kiiremenettely mahdollinen.

Toimivaltuudet YVL

- Suomessa rajaturvallisuusapua antavan toisen jäsenvaltion virkamiehen toimivaltuudet olisivat vastaavat kuin Frontexin koordinoimissa operaatioissa
  - Schengenin rajasäännöstön mukaiset tehtävät suomalaisen virkamiehen ohjeiden mukaisesti
  - voimakeinojen käyttäminen suomalaisen virkamiehen läsnä ollessa kotijäsenvaltion suostumuksella.
- Voimakeinot määriteltäisiin Suomen avunpyynnössä.

Toimivaltuudet YVL

- Toisessa jäsenvaltiossa rajaturvallisuusapua antavan rajavartiomiehen toimivaltuudet olisivat vastaavat kuin Frontexin koordinoimissa operaatioissa
  - Schengenin rajasäännöstön mukaiset tehtävät vastaanottavan jäsenvaltion määräämänä
  - voimakeinot vastaanottavan jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan ja rajoittamina.

Tuki kv. tehtävissä

- Rajavartiolaitos voisi antaa virka-apua vastaavaa tukea (kalusto, henkilövoimavarat, erityisasiantuntemus) pelastusviranomaisille, poliisille, Tullille ja puolustusvoimille Suomen alueen ulkopuolella niiden toimialaan kuuluvassa tehtävässä.
- Päätöksenteko porrastettu: RVL, valtioneuvoston yleisistunto, erillislain mukainen tilanne.
- Puolustusvoimat voisi antaa vastaavaa tukea Rajavartiolaitokselle Frontex-operaatioiden ja YVL-tilanteiden yhteydessä.

Tuki kv. tehtävissä

- Puolustusvoimien tuesta päätettäisiin PV-lain 12 §:n mukaisesti.
- Rajavartiolaitos voisi antaa poliisille voimakeinoapua sotavarusteilla terrorististen tekojen yhteydessä toisen EU-jäsenmaan merialueella jäsenmaan pyynnön ja lainsäädännön mukaisesti. Päätöksenteko VN yleisistunto, erillislain mukainen tilanne.

Pelastustoiminta

- Lähtökohtana kansainvälisessä pelastustoiminnassa on Euroopan unionissa (EU) sovitut menettelytavat ja valtioiden väliset asiaa koskevat sopimukset.
- Pelastustoimen avunannosta ulkomaille ja sen vastaanottamisesta Suomeen säädetään pelastuslaissa sekä määrätään kahden ja monenkeskisissä valtiosopimuksissa, joita Suomi on tehnyt Venäjän, Viron, Pohjoismaiden, Barentsin alueen valtioiden sekä Arktisen alueen valtioiden kesken.

Pelastustoiminta

- Kansainvälisen avun antamisesta ja pyytämisestä EU:lta, kansainväliseltä järjestöltä tai toiselta valtiolta on pelastustoimen osalta säädetty pelastuslain 38 §:ssä.
- Lähtökohtaisesti sisäministeriö päättää avun antamisesta tai pyytämisestä, jollei Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu.
- Lisäksi sääntelyyn lisätään viittaus UM:n erillislakiesitykseen sen selventämiseksi, milloin päätöksenteko tapahtuu erillislain ja milloin pelastuslain nojalla.

Pelastuslain 38 § täydentäminen

- Pelastuslain sääntely päivitetään vastaamaan pelastustoimen avun antamisen ja vastaanottamisen kansainvälisessä sääntelyssä ja toisaalta myös toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia (erityisesti päätös unionin pelastuspalvelumekanismista).
- Sääntelyä täydennettäisiin pelastustoimeen sisältyvän avun määritelmillä. Kansainvälistä pelastustoimintaa koskevaan määritelmään ja avun muotoihin sisällytettäisiin nykyistä laajemmin asiantuntijoiden ja materiaaliavun toimittaminen ihmisten tai luonnon aiheuttamiin katastrofitilanteisiin.

Kiitos!

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET